

OBRtnIK

Političen in strokovnjašk list za obrtni stan.

„Obrtnik“ izhaja 8. in 24. dne vsacega meseca in velja celo leto s pošiljanjem na dom vred 3 gld. — Za pol leta 1 gld. 50 kr. — Za četrt leta 75 kr. Posamične številke 15 kr. — Uredništvo Preširnov trg št. 3 — Naročnina in inserati sprejemajo se v „Narodni Tiskarni“ Gospodske ulice št. 12. — Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Inserati se računajo 3stopna vrsta za 1krat 4 kr. za večkrat ceneje.

Vabilo na naročbo!

Pogoj trajnemu obstanku vsacega podjetja je, da potrebščino pokrivajo redni dohodki. Pri slovenskem časopisju se to sicer težko doseže in brez poštvovalnosti posameznikov bi imeli gotovo mnogo manj časnikov nego jih imamo. Tudi nam godilo se je tako. V preteklem letu nismo izhajali z rednimi dohodki in pokriti je bilo precejšnjo svoto s pomočjo ustanoviteljev tega lista.

Istotako zgoditi bi se moralo v letošnjem letu, ko bi bili naš list izdaval v prejšnji obliki; ker se nam ni nadejati da bi, — kakor se je s početka pričakovalo, — dobivali inseratov za jedno stran. Naglašalo se je pa vže v 1. št. da smo zagadelj napravili večji format listu; da bomo lahko sprejemali inserate. Naši č. naročniki pa vedo da je bil list večinoma od prve do zadnje strani napolnjen z gradivom; kar ni povzročilo samo zmanjšane dohodke, marveč napravljajo uredniku lista preogromnega dela.

Nadaljevanje lista v prejšnji obliki bilo je tedaj iz omenjenih dveh vzrokov nemogoče in vsled jednoglasnih izjav izmej našega obrtništva, za nadaljno izdavanje, odločili smo se list postaviti popolnem na lastne noge s tem, da mu za sedaj brez da bi znižali naročnino, nekoliko zmanjšamo format.

Tako bode list še vedno v polni meri zadoštoval našim sedanjim potrebam, in če nam vsi dosedanji č. naročniki zvesti ostanejo; ter le količkaj storijo, da nam pridobijo nekaj novih naročnikov dobil bode list trdno podlago; to je izhajal bode z rednimi dohodki naročnine brez da bi trebalo jednemu donašati višje žrtve nego drugimu. Obljubilo nam

je pa še posebej mnogo prijateljev; da si bodo naročili po dva iztisa kar je najbolj pripravi način podpirati list. Če se to zgodi mogoče bode tudi nam, onim obrtnikom, katerim je težko celo naročnino plačevati, jo znižati; in tako razširiti naš list v vse kroge obrtništva. Posebno pa pričakujemo, da se oglasijo letos tudi obrtniki iz dežele v obilnejem številu, kakor do sedaj in da nam olajšajo breme z marljivim dopisovanjem in s poročili o napredku vže osnovanih okrajnih zadrug.

Pogrešamo mej našimi naročniki dosedaj tudi še mnogo čitalnic in bralnih društev h katerim obrtniki gotovo toliko donašajo da bi smeli zahtevati naročevanje svojega lista.

Vabimo tedaj vse obrtnike kakor tudi prijatelje našemu teženju da z obilo naročbo pomorejo okrepiti list, ki bode neodvisen na vse strani; kakor dosedaj vedno bojeval se s pošteno besedo za opravičene interese delavskih stanov!

Naročnina listu znaša s pošiljanjem na dom vred za celo leto 3 gld. za pol leta 1 gld. 50 kr. kdor želi znižanje naročnine oglašaj naj se pri uredništvu, ki mu bode če mogoče rado ustreglo.

Uredništvo „Obrtnika“.

O novem letu.

Na političnem obnebu mirno. Tako smemo opinovati sedanjí položaj. Kjer je navada o priliki novega leta imeti politične govore, tam se je povsod povdarjala izredna miroljubnost in nada, da se ohrani v sedanjem letu „dragi“ mir. Mi smo že večkrat povdarjali, da mir ne visi ravno na tako tanki nitki, kakor nam je to opisovalo časopisje, ki „dela“ v javno mnenje. Naglašali smo, da je smoter vznemirjenja ves drugačen nego ga

Listek.

Ponedeljsko pismo.

Dragi prijatelj!

Tedaj zato, ker mi priznavaš, da ne spadam mej tisto vrsto pisateljev (če si ta naslov sploh prisvojiti smem), ki delajo konkurenco g. Maksimilijanu Patatu, izročil si poročevanje o našem obrtnem ali prav za prav umetno obrtnem muzeju meni.

To me veseli, kajti priliko dal si mi udariti na „drugo plat zvona, da se čujeta glasova oba“; kar je tembolj potrebno, ker so bila dosedaj vsa objavljena poročila o tem predmetu vpiljena po jednom samem kopitu, kakor je pri nas vže navada, tako da se človek nikomu ne zameri, nikomu ne škoduje, — pa tudi ne koristi!

Toda k stvari. Obrtni muzej napravil se je vsaj kolikor je meni znano na predlog in zahtevanje kranjske hranilnice, ki je v svoji obvezi, da prevzame polovico stav-

benih stroškov stavila pogoj, da se more v muzeju napraviti velika sobana za peramentno obrtno razstavo. Če se je v kakem dodatku pozneje dostavilo, da bodo smele razstavljati le „umetne“ obrti, tega ne vem. Kranjski hranilnici gre tedaj v prvi vrsti zasluga, da smo dobili prostor za razstavo. Tega dosedaj nikjer še nisem bral in če ni res prosim popravka po § 19. tisk. zakona. Toraj čast komur čast!

Da se je pa tudi pozneje vse ravno tako vršilo, kakor bi kranjska hranilnica edina z istim prostorom razpolagala bodi mimogrede — pozabljeno! Kar pa mene in gotovo tudi slovenske razstavjalce, ki so bili tako srečni da so se vrinili v skrbno zakrito svetišče, najbolj veseli je, vsestransko priznanje, da so razstavljeni izdelki izvrstni in prelepi, tako da kaj tacega človek od domače obrtnije niti pričakoval ne bil. Ta razstava tedaj, ki je bila pač najpohlevnejši pojav naših obrtnikov, ki so vsled izvrstnih dispozicij kar vrat na nos pripraviti morali svoje razstavne predmete, odprla

slikajo, in gotovo bode sedaj, ko je večji del „Gechäfta“ že storjenega nastopila vsaj v židovskem časopisju mirneja doba. Tudi ta pa bode donasala koristi kapitalistom in nadejati se smemo, da bodo začeli sedaj loviti človeštvo na kake nove ustanove. Vsaka stvar vleče en čas! In zato je pričakovati v novem letu popolnega prevrata, kajti židovstvo, ki po svojih časniki največ upliva na javno mnenje; vé zmiraj pravočasno zasukati plašč po vetru.

Pa tudi vlade bodo mirovale, kajti dovolilo se jim je v preteklem letu v novič toliko krvnih in materialnih žrtev, da si jih več niti želeti ne morejo, ker bi jih hitro porabiti ne mogli. Miru nadejati se je tedaj od vseh strani. Ministerstvo je previdno odložilo neke nameravane šolske in jezikovne predloge na dolgo klop, in ker so ti predlogi jedini, ki prebujajo naše jako hladnokrvne poslance iz sladkega dremanja, ostali bodo tudi ti slednji v vrlo zasluženem pokoju in miru!

Kaj pa delavsko ljudstvo, ki si pridobiva po negotovih dogodkih svoje preživenje? Napoči li za to tudi mirovna doba? Da! Nastopila je že davno v vseh naših obrtih, mir in pokoj občutimo čedalje bolj; — a mir v pridobniških razmerah ne pomeni nam blaženo veselje in zadovoljstvo, — marveč ljuti boj za vsakdanji kruh!

Liberalizem vzrok uničenja obrtnije in kmetije.

Kakor nam kažejo neovrgljive fakta postavila si je liberalna postavodaja tako rekoč za nalogo, da uniči srednji stan, ki je podlaga sedanjega državnega in socialnega reda. V onih državah, kjer liberalizem že dalje gospodari, zginil je že skoro popolnoma srednji stan in so sedaj samo veliki bogatini in pa ubožni delavci, ki si komaj toliko zaslužijo, da prerede družino svojo. Za na stare leta in pa za one čase, ko bi prišla bolezen, ali pa ko bi zgubili delo, pa ničesar ne ostaja. Od tod prihaja, da je po taci krajih toliko nevarnega proletarijata, ki je pripravljen za vsake prekucije, vsaj svojega obupnega stanja več shujšati ne more, temveč vsak prevrat, ki bi se posrečil, utegnil bi le zboljšati njega stanje. Kaj pa tudi dene temu, ki ne vé s čim bi se živel, če pride v ječo, vsaj je nekaj časa brez skrbi za živež, obleko in stanovanje.

Obrtni stan uničili so z uvedanjem obrtne svobode. Res ob proglašnji obrtne svobode si je marsikdo obetal zlate gradove. Vsaj bode lahko postal mojster ter mu ne bode treba poprej tolike sitnosti, da doseže obrtno pravico in to še le, če se je rokodelstva res izučil, dosti časa bil pomočnik in je zadostil še mnogim drugim zahtevam. Kmalu se je pa dokazalo, da je stvar bila drugačna. Veliki kapitalisti so se začeli polasčevati jedne obrtnije za drugo. Otvorile so se velike tovarne in prodajal-

je oči tistim, ki doslej niso hoteli videti, da tudi domači, mali, in če prav slovenski obrtnik nekaj zmore, kar bi mu donasalo čast in prislužek tudi v tujini.

Jaz sem to sicer vže davno vedel. Znano mi je bilo vže od nekdaj da se slovenski rokodelci po vsem svetu kamor zaidejo na svojih potovanjih čislajo iz vrstnim pomočnikom, da povsodi ložje najdejo svoj kruh nego doma. Znano mi je, da se naši izdelki odlikujejo pred velikomestnimi p o s o l i d n i i z v r š i t v i; da mi ne delamo le za oči, temveč tudi za porabo. Obžalovali bi bili vže davno iste domače veljake, ko bi bilo kaj koristilo, ki so zunaj naročali v trdnem prepričanju da slovenski obrtnik ne bi znal napraviti cerkvenih vrat, lepega pohištva in modne obleke. Popravljali smo mnogokrat izdelke iz tujine da so bili za rabo in molče opazovali, kako skrbno so se prikrivali in zagovarjali tuji pogrški!

Omenim naj v izgled izmej mnogih le jedno dogodbico ki se je vršila vže pred par leti. Bori slovenski

nice za razne rokodelske izdelke. Mali obrtnik, ki ne razpolaga z mnogimi tisoči, ali morda celo z milijoni, spoznal je kmalu, da ž njimi tekrovati ne bode mogel. Ta in oni obrtnik je moral zopet nehati obrt, katero je začel, drugi ni mogel več imeti toliko pomočnikov kakor poprej. Tako je marsikdo, ki si je poprej obetal od obrtne svobode boljših dnij, moral iti delat v tovarno za malo plačilo, postal je suženj velicega, največkrat židovskega kapitala.

Kakor je obrtnijo uničila liberalna zakonodaja z obrtno svobodo, ravno tako je pa kmeta z dovoljenjem prostega razkosavanja zemljišč. Res lepo se je marsikomu zdelo, da je postal popolen lastnik zemlje svoje, da je smel prodati, če je hotel, ali pa zadolžiti. Marsikdo si je mislil, zdaj si bodem pa lahko pomagal. Prodal bodem to njivo in travnik, pa bodem prost dolgovi. Drugemu, ki je imel več otrok se je pa tudi zdelo prijetno, da je lahko razdelil svoje posestvo mej vse otroke, vsaj vse jednako ljubi, vsi so njegovi. Pa kmalu so se pokazali slabši nasledki tacega počenjanja. Zemljišča so se razkosala v take male kose, da se na njih rodbina več živeti ne more, da mnogi niti živine ne rede. Nastala je splošna beda, kakor jo vidimo na Dolenjskem, še bolj pa v nekaterih krajih na Nemškem in v Italiji.

Ker mali posestniki neso mogli več shajati, zadolžili so se pri oderuhih, ki so jih kmalu pregnali od koč. Tako so nekateri bogatini si vedno povečevali svoja zemljišča s prikupovanjem novih zemljišč, samostojni kmetje so pa zginjevali. Ker pa kapitalist navadno sam ni delal, bodi že žid ali kristijan, obdelovati mu je moral zemljo prejšnji lastnik. Tako so nastale one neznosne razmere, ki jih vidimo v Istri, še bolj pa v Italiji, ki se imenuje kolonstvo. Kaki so nasledki kolonstva, vidimo v nekaterih primorskih krajih, kjer razsaja znana bolezen pelagra, katera izvira le iz stradanja.

Obžalovati je pa, da si tudi staro plemstvo pomnožuje vedno svoja posestva z nakupovanjem kmetijskih zemljišč. Tako je poslednja leto državni zbor dovolil povečanje raznih fidejkomisov. Tako nakupiči si jedna rodbina neizmerno zemlje, na katerej bi lahko živelo veliko nezavisnih kmetov. Zato bi bilo morda primerno, da bi se uvel Grahov rimski zakon, da nikdo ne sme nakupiti zemljišč čez neki določeni obseg, naj bode že plemenitaž ali navaden plebejec.

Po nekaterih deželah so se pa jeli nekateri ljudje pečati posebno z razkosavanjem zemljišč. Tako na Češkem največ odvetniki in beležniki kupujejo zemljišča in je zopet na drobno prodajajo. Pri tem navadno veliko prislužijo. Na ta način se je že razbilo mnogo kmetij, gotovo ne v korist prebivalstvu sploh in državi.

Tudi vlada je spoznala, da je razkosavanje zemljišč škodljivo, in je zatorej državnemu zboru predložila zakon, s katerim se bode to omejilo.

Žalibog ima tudi ta zakon dosti pomanjkljivosti,

rokodelec napravil je nekomu, ki je zahajal v najelegantnejše družbe, obleko. Znano je bilo, da je isti gospod dotlej mnogokrat naročal v tujini. Kar se enkrat pokaže v novi obleki mej mnogimi iz njegovih krogov. Občno občudovanje njegove obleke in povpraševanje po dunajski firmi, ki je to izvršila. No gospod bil je kar primoran povedati, da je obleko napravil neki dvorni krojač na Dunaju. Da je bila sodba jednoglasna, da domači rokodelci človeka, ki hoče kaj posebnega imeti niti obleči ne znajo, je umljivo; in to je napravilo istemu gospodu, kakor tudi domačemu krojaču mnogo veselja — ker se nista izdala — sicer bi „dunajsko“ delo veljavo zgubilo!

Ker se dosedaj za razvoj domače obrtnije v to poklicani krogi niso mnogo brigali, misliti so seveda morali, da so slovenski obrtniki Bog ve, kako daleč za tujimi, da nič ne vedo in ničesar ne znajo.

To pa je pravi vzrok, da je „sleherni branjeve“ na zid obesil nemško firmo; kajti le na ta način privabil je narod-

ravno tako kakor nov obrtni zakon, ki baš zaradi pomanjkljivosti obrtnikom ni donesel zaželenih koristij. Polovičastvo je sicer signatura sedanjega zakonodajstva, pa vendar znamenje, da odločilni krogi spoznavajo, da tako dalje ne gre.

Mi smo o tej zadevi izpregovorili, če tudi se ne tiče obrtnije, ker so kmetske razmere nekoliko podobne obrtniškim in ker pogubo obeh stanov provzročuje prevlada liberalno kapitalističnih načel.

Obrtniki napravite red v svojih obrtih.

Vže lansko leto smo v obširni razpravi „Obrtnikom v obrambo in pomoč“ povdarjali potrebo vpeljave reda v različne obrtije. Tudi danes zopet naglašamo to potrebo, ker smo po mnogih izkušnjah prepričani, da je sedanji nered in pomanjkanje merodajnih za vse obrtnike jednega stroka veljavnih običajev; mnogo kriv nepovoljnemu stanju rokodelcev in obrtnikov. Neredni dohodki o novem letu prepričali bodo slehernega o velikih izgubah, katere imamo vsled nerednega poravnjanja dolgov od strani naših odjemnikov. To godi se pa le vsled tega, ker rokodelci nimajo veljavnih običajev po katerih bi se imeli brezizjemno vsi ravnali. Pri sedanjem zastanku obrtnije ležeče je gotovo slehernemu mnogo več na tem, da dobiva o gotovem času plačila, kakor takrat, ko je še bilo prisluzka in dohodkov na izobilje. Z golim tarnanjem ne bomo opravili ničesar; treba je radi ali neradi sodrugom stopiti skupaj, skleniti veljavne običaje, jih razglasiti in po njih se ravnati. Če bodejo vsi jedini škode, ne bode imel nihče pač pa korist vi in vaši odjemniki. Na delo torej; vsaka zamuda donaša vam toliko škode; da jo lahko preračunate. Pomislite le, kako strogo postopajo kupčevalci z vami!

Domače in razne stvari.

G. Josipu Gorup v Reki, ki je o priliki 40-letnice cesarja napravil visoke ustanove in bode brz ko ne tudi omogočil, da se odpravi sedanja bolnišnica iz mesta, tako da se smemo nadejati na prostoru sedanjega bolnišničnega vrta novih stavb, kar bode dalo ljubljanskim rokodelcem novega prisluzka — podelil je mestni zbor jednoglasno častno meščanstvo ljubljanskega mesta.

Magistratni svetnik g. Zamida prestopil je v deželno službo. V obče se obžaluje, da je zopet izvrstna delavna moč za mesto zgubljena in da ravno v višjem mestnem uradništvu nobene stalnosti več ni. Stranke, ki imajo na rotovžu posla, pri tem največ trpijo in smo prav radovedni, bodejo li oni, ki se mnogokrat o tem predmetu pritožujejo, kaj zinili o priliki bodočih volilnih shodov za mestni zbor.

Mestni zbor ljubljanski sklenil je v seji dne 28. decembra m. l., da se bode hiša v kolezeji popravila ter napravilo še 8 novih lesenih kabin za kopanje. Pod tivolskim gradom napravil se bode rastlinjak in toplotnik, kar bode stalo 4550 gld. Iz poročila policijskega odseka

njake, ki slovenski firmi ne bi bili zapupali, k sebi! Nemci čislali so vže davno reelno delo slovenskih rokodelcev in opomogli so marsikomu toliko časa, da so dobili i narodnjaki pozornost do domačih ljudi.

Stvar godila se je pa tako. Čeravno se učeni gošpodje z raziskavanjem pogojev napredka domače obrtnosti niso pečali, so vendar domači rokodelci pridno segali po, seveda nemških strokovnih knjigah učeči se iz njih za napredek svojih strokov. Nadarjeni od narave, priučili so se po svetu mnogege, kar dosedaj doma niti porabiti niso mogli. Ljubezen do domovine gnala jih je pa vendar v domačo deželo nazaj, in hvala bodi Bogu, zori se! — Domači slovenski obrtnik toliko časa v kot postavljen, služeč tujim podjetnikom s svojim znanjem; zapuščen in pozabljen od lastnih rojakov; prihaja na dan! Bog mu daj srečo da v domači hiši ne bode več tlačan!

To bodi prvo novoletno vošilo.

Tvojega prijatelja X.

je razvidno, da je za časa osepniške epidemije zbolelo vsega vkup 643 oseb, ozdravelo pa 503 oseb.

Kranjska hranilnica izvolila je svojim predsednikom g. Jos. Luckmanna in podpredsednikom g. dr. pl. Schreya.

V Bolnišno blagajno mojstrov uplačuje se za naprej pri društvenem blagajničarju g. Leopold Tratniku, pasarju na Št. Peterskem predmestju. Upamo da bodejo v kratkem vsi zavedni obrtniki pristopili k prekoristnemu društvu.

Načrt zakona za upeljavo delavskih zbornic objavili bomo v prihodnji številki. Enketa, h kateri je povabljen tudi urednik tega lista, sešla se bode meseca februarja na Dunaju.

Revščina in pomanjkanje mej delavci v Ljubljani je čedalje večja, ker ne najdejo prisluzka. Obrtni gospodarji ne odslovljajo sicer nikoga, čeravno mu nimajo dati opravila, a brez zaslužka biti je težko posebno tistim, ki imajo skrbeti za družino. Tistim, ki trdijo da vsakdo lahko živi, če le hoče delati, nudi se zdaj prav ugodna prilika, da komu ponudijo dela za poskušnjo, se ga bode li poprijel ali ne!

Židovska naselbina v Ljubljani polagoma napreduje. Otvoril je namreč neki Moizes prodajalnico z zalogo usnja v židovskih ulicah. Mi ne rečemo drugega nego to: Držite se gesla „Svoji k svojim“, sicer jih bode kmalu še več!

Naša kupčija z lesom v Trst propala je mnogo zaradi tega, ker je voznina iz Galicije bila tolikanj nizka, da je les od onod poslan, za isto ceno prišel v Trst, kakor s Kranjskega. Po novem letu povikšal se je pa vožnji tarif za les iz Galicije za 30—40 gld. na vagon.

Za bukvoze. Graško namestništvo je v sporazumljenju s kupčijsko in obrtno zbornico odločilo, da so bukvoze opravičeni prodajati na drobno popir in drugo pisalno orodje, ne da bi se jih zato posebej obdačilo.

V Brazilijo odpelavajo se navzlic vsemu svarenju vedno novi izseljenci. Dokaz da svarečim poročilom ne vrjamejo in da je bēda tudi doma tolika, da se slabejega ne nadejajo.

Bolnišnih blagajin vstanovilo se bode na Kranjskem v 16 okrajih. Zavarovancev se je naračunilo do sedaj 7557 delavcev. Gotovo jih pa bode več. Vseh okrajnih blagajin bode v Avstriji 586 in zavarovancev 518 968.

Kavarnarski pomočniki na Dunaji imeli so vže mnogo let svojo bolnišno blagajno. Po novem obrtnem zakonu osnovala se je zadružna blagajna, ki posluje vže od meseca septembra p. l. Odbor stare blagajne sklical je vsled tega shod ter je predlagal, da se 1. stara blagajna razdruži; 2. društveno premoženje, ki znaša 21.200 gld., porabi se za vstanovo fonda v podporo onemoglih pomočnikov; 3. za izdelovanje ustanovnega pisma in pravil pooblasti se odbor. Vsi predlogi so bili sprejeti. Našim pomočnikom, ki ne vedó, kaj bi počeli s svojo blagajno v slučaju, ko bi se zadružna blagajna ustanovila, služi naj to v izgled.

Razsodba upravnega sodišča. Ministerstvo zavrglo je pravila zadruga mehanikarjev in izdelovateljev strojev na Dunaju, ker so v pravila sprejeli določbo, da bode zadruga skrbela za obolele vajence še le tedaj, ko bi stariši ali pa varuhi ne mogli za to skrbeti. Zadruga pritožila se je vsled tega na upravno sodišče, katero je pritožbo zavrglo z povdarkom, da po § 114. lit. f obrtne postave ima zadruga skrbeti za obolele vajence in se te dolžnosti ne more nakladati starišem in varuhom.

Pekovska zadruga v Trstu je v izrednem občnem zboru svoja pravila nekoliko prestrojila. Po novih določbah je dovoljeno pekom peči in prodajati kruh v iste obliki, kakor doslej. Kruh na drobno sme se prodajati le po 2 kr. in fino pecivo po 5, 10, 15 in 25 kr. komad. Nobeden pek ne sme prevzeti od stranke kruha preko 2½ kg. za peči. Za pečenje plača se 4 kr. za navadni kruh in 8 kr. za pecivo z merodijami. Prodaja kruha na zdravju škodljivih krajih, kakor n. pr. v vežah, v prodajalnicah mirodij in v takih prodajalnicah, kjer se prodaja petrolej, itd., je od 24. februarja 1889 dalje prepovedano. Izjemno se dopušča ta prodaja onim, katerih najemnina steče še le dne 24. avgusta 1889. — Delo traja 10 ur, izjemno 12 ur na dan. Nova pravila stopijo v krepost z 1. januarjem 1889. Natanko izpolnitev nadzoruje poseben odbor, obstoječ iz 6 gospodarjev in 6 pomočnikov.

Podraženje piva. Vsled povikšanja deželne naklade na pivo, sklenili so graški pivarnarji od 1. januarja l. l. povikšanje cene. Hektoliter piva, ki je veljal 12 gld. 80 kr., velja sedaj 14 gld. 80 kr.

Postava o nedeljskem posvečevanju izvršuje se, kakor znano na Dunaju, precej strogo. Vsled tega čuje se posebno o praznikih silno jadikovanje po listih,

ki zastopajo interese dunajskih „Traugott Feitelnov“ in talmi bazarjev po 27 krajcarjev. „N. Wr. Tagblatt“ toži vže dve leti zaradi tega, ker vlada noče in po postavi tudi ne more — privoliti, da bi bile prodajalnice v zadnjo nedeljo pred svetim dnevom celi dan odprte. Židovi napravili so letos radi tega razne demonstracije, seveda „en miniature“, da jih niso mogli pripreti. Na zaprte prodajalnice so prilepili listke z napisom da je prodajalnica danes zaprta, in enake prav židovske neslanosti. Vrhunec vsega pa je pripovedovanje v omenjenem časniku, kako da so ljudje pri zadnjih vratih v prodajalnice hiteli ter koliko se je na skrivnem prodajalo, torej nepostavnosti zgodilo. Navzlic vsem prišli so pa židovi ob svojo „zlati nedeljo“ in marsikdo porabil je svoje novce na bolj pameten način, nego bi jih bil, ko bi zaslepljen po židovskih izložbah kupil stvari, ki ne trajajo niti čez sveti dan!

Ministerstvo je odredilo, da spadajo tudi lekarne oziroma lekarnarski pomočniki pod postavne določbe novega zakona za delavske bolnišne blagajnice. Slednji se isto tako kakor kupčevalski pomočniki nekako upirajo, da se jih, postavlja v jeden in isti red z drugimi delavci ali pomočniki.

O popačenju živil pisalo se je vže mnogo in države napravile so postave, da kaznujejo take sleparske kupčevalce. V novejšem času razširja se pa ta goljufija čedalje bolj. V Kölnu na Nemškem sta dve tovarni, ki se pečata izključno z izdelovanjem strojev za produkcijo umetne kave. Z žgane moke in neke sprijene tvarine (Dextrin) napravljajo se potem zrnji, ki se mej pravo kavo pomešani težko ločijo. Na takem stroju zamore se neki 10—12 stotov kave na dan narediti, in stot ne pride dražji nego na 20 gld. Tedaj zopet novi kulturni napredek!

Potrjena pravila. Vlada potrdila je pravila čevljarke zadrage (predstojnik g. B. Žitnik) v Ljubljani; in pravila okrajne zadrage rokodelskih obrti (predstojnik g. F. Verbič) v Logatcu.

Obrtnih podjetij, katera so po postavi o zavarovanju delavcev zavezana, da zavarujejo svoje delavce proti nezgodam, je v vsej Avstriji naštetih 71.570 z 870 488 osobami. Mej temi spada na Krajnsko 1032 podjetij s 6114 moškimi in 6794 ženskimi delavci. Pri nas presega torej število ženskega osebja, ki dela, po življenju in zdravju nevarnih podjetij, število moških delavcev. To razmerje ni naravno, tudi ne hvalevredno. Dandanes ko moški delavci dela ne dobijo, rabijo tovarne toliko ženstva, da so le cene nižje. To je tudi kos socijalnega vprašanja; a kedo se briga za take malenkosti?

Plemeniti in neplemeniti uradniki. V ministerstvu vnanih zadev je 63 neplemenitih in 92 plemenitih uradnikov, v državnem finančnem ministerstvu 6 plemenitih in 3 neplemeniti, v ministerstvu notranjih zadev 48 plemenitih in 13 neplemenitih, v naučnem ministerstvu 38 plemenitih in 22 neplemenitih, v pravosodnem ministerstvu 17 plemenitih in 9 neplemenitih, v finančnem ministerstvu 41 plemenitih in 41 neplemenitih, v trgovskem ministerstvu 52 plemenitih in 21 neplemenitih, v brambenem ministerstvu 4 plemeniti in 4 neplemeniti, v poljedelskem ministerstvu 22 plemenitih in 7 neplemenitih, pri upravnem sodišči 12 plemenitih in 2 neplemeniti, pri najvišjem sodišči 21 plemenitih in 25 neplemenitih, pri najvišjem računišči 3 plemeniti in 4 neplemeniti, pri dolnje-avstrijskem namestništvu 87 plemenitih in 51 neplemenitih, pri Dunajskem nadsodišči 10 plemenitih in 20 neplemenitih, pri Dunajskem deželnem sodišči 32 plemenitih in 52 neplemenitih uradnikov. Tu so šteti le konceptni uradniki.

Kako naraščajo državni stroški, kaže nam naslednji pregled. Stroški znašali so računjeno po milijonov mark:

Leta	Avstrija	Nemčija	Francija	Rusija	Italija
1877:	1160	690	1893	1339	1088
1888:	1470	1226	2455	1856	1541

Vse skupaj leta 1877: 6170 milijonov mark

„ „ „ 1888: 8548 „ „

Stalno nameščeni uradniki podržavljenih železnic dobili so 1. januarja l. l. dvojno mesečno plačo, ker bodo odslej enako drugim državnim uradnikom plačo prejeli za naprej.

Socijalno-demokratske delavske stranke shod bil je dne 30. decembra p. l. v Hainfeldu. Udeležencev je bilo okolo 100, mej njimi bil je tudi zastopnik

ljubljskih delavcev čevljarški pomočnik gospod Kordelič. Predložil se je naslednji program, kateri je bil z vsemi proti 3 glasovi (radikalcev) sprejet. I. Socijalno-demokratska delavska stranka je mejnarodna. Ona obsoja vse predprave, ki izhajajo po narodnosti, po rojstvu in posestvu. Boj proti izsesavanju delavcev mora biti mejnarodni, kakoršno je tudi izsesavanje. II. V razširjenje socijalno-demokratskih idej posluževala se bode stranka vseh pripomočkov, katere daje javno življenje po časnikih, društvih in zborovanjih. Delovala bode na to, da se odpravijo vse zapreke, ki ovirajo izraz svobodnih mislij (izimne postave, tiskovni in društveni zakoni). III. Stranka se bode trudila doseči splošno, jednako in direktno volilno pravico z dieti za poslance, kot pripomoček v agitacijo in organizacijo. IV. Da se v okvirju denasnega gospodarskega (socijalnega) reda raztoča beda delavcev nekoliko olajšuje, treba je ovesti pošteno in popolno zakonodajo za varstvo delavcev. (Krajšanje delavnega časa, prepoved dela otrok, itd.) ter neovirano organizacijo po strokovnih društvih in popolno zvezno svobodo. IV. V interesu bodočnosti delavskega stanu treba je uvesti brezplačni, obligatorični in brezvirski (konfesijski) pouk v ljudske in nadaljevalne šole, ter omogočenje brezplačnega obiska višjih šol. V to pa se more ločiti cerkev od države, ter proglasiti, da je vera privatna zadeva posameznikov.

Delavski shod v Hainfeldu zavrgel je tudi načrt postave za upeljavo delavskih zbornic. Neki dr. Adler in dr. Braun dva židova, ki sta, kakor se vidi zbor vodila, rekla sta, da bi bile zbornice gola sleparija. Mi menimo, da tuji nedelavski elementi, ki se mej delavce vtrivajo, ne bodo donášali delavcem koristi, pač pa škodo in pogubo, kakor so to vže mnogokrat storili.

Babilonski turn. Kakor nekda pri zidanju babilonskega turna, istotako godi se še sedaj. Inženir Eiffel v Parizu zida namreč velikanski železni stolp, ki ima služiti za razgled nad Parizom o svetovni razstavi v letošnjem letu. Sestavili so stolp uže do 200 metrov višočine, ko so delavci vstavili delo. Jeziki se jim sicer niso zmešali, kakor njih prednikom pri babilonskem stolpu, marveč zahtevajo le povikšanje plače — in Eiffel bode rad ali nerad prisiljen v to dovoliti, sicer razidejo se mu delavci na vse vetrove in novodobni babilonski turn zadela bode osoda bibličnega prednika.

Bolnišna blagajnica mojstrov vrlo napreduje. Oglasilo je pristop do sedaj nad 100 obrtnih mojstrov. Odbor preskrbel je pravila in knjige tako, da se prvo vplačevanje vršilo v nedeljo 6. januarja. Priobčevali bomo redno imena onih obrtnikov, ki so blagajni pristopili po redu uplačevanja. Uplačali so gg: Matija Kunc, Leopold Tratnik, Dragotin Hribar, Franz Zdešar, Adalbert Kassig, August Repič, Mihael Paizer, Valentin Plehan, Leopold Slovša, Franc Šiska, Jakob Jesih, Josef Strauss, Alois Kunst, Franc Toni, Janez Luznar, Anton Preskar, Janez Somnitz, Valentin Jerin, Franc Jager, Vincenc Cirenstein, Franc Perko, Filip Fajdiga, Gustav Fischer, (podpornik) Ambrož Cirk, Gregor Košar, Franc Kaiser, Ivan Dimitz, Ferdinand Schaffec, Bartl Carli, Franc Bajc, Karol Krimer, Franc Pezdir, August Rumpel, Franc Podbevšek, Marka Span, Matiaš Perne, Josip Vidmar, Josef Lazecky, Franc Sedlar, Ludvik Widmayer, Bartl Žitnik, Edvard Schlegl, Pavl Anderkohl, Jakob Martinčič, Leopold Bögel, Anton Kastelic, Janez Krašovec, Karl Binder, Henrik Galle (podpornik.) (Dalje-prihodnjič.)

Denašnje številko pošlemo vsim dosedanjim naročnikom. Prihodnje številko pa le tistim, kateri nam bodo naročnino naprej uplačali. Tiste, ki so nam za lansko leto še na dolgu prosimo poravnjanja.

„Obrtnik“

letniki 1883, 1884 in 1888 po 60 kr.
letnik in

Poročilo o obrtniškem shodu

na Dunaju l. 1884.
po 15 kr. s poštino vred dobi se pri
Upravištvu „Obrtnika“.
Prešernov trg št. 3. Ljubljana.